

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง ศักยภาพทางการตลาดของนกกระทาจอกเทศ และผลิตภัณฑ์จากนกกระทาจอกเทศในภาคเหนือของประเทศไทย โดยนำเสนอข้อสรุปและข้อเสนอแนะดังนี้

5.1 สรุป

การศึกษาเรื่อง ศักยภาพทางการตลาดของนกกระทาจอกเทศ และผลิตภัณฑ์จากนกกระทาจอกเทศ ในภาคเหนือของประเทศไทยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงศักยภาพทางการตลาด ของนกกระทาจอกเทศและผลิตภัณฑ์จากนกกระทาจอกเทศ ของผู้ประกอบการเจ้าของฟาร์ม ผู้ประกอบการธุรกิจ และผู้บริโภคทั่วไป ใช้แบบสอบถามในการรวบรวมข้อมูล โดยเป็นแบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นเอง สถิติที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ใช้สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) โดยการวิเคราะห์ด้วยสถิติพื้นฐานเป็นค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติเชิงอนุมาน (inferential statistics) ใช้ทดสอบความแตกต่างของสมมติฐาน ที่ตั้งไว้ โดยใช้ค่า T - test และ F - test สำหรับค่านัยสำคัญทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ในครั้งนี้ กำหนดไว้ที่ระดับ 0.05

จากการสำรวจจำนวนผู้เลี้ยงและจำนวนนกกระทาจอกเทศ ใน 3 จังหวัดภาคเหนือตอนบน ได้แก่จังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ และลำปาง (การตรวจสอบการบันทึกแบบสำรวจเกษตรกรผู้เลี้ยงระดับหมู่บ้าน พ.ศ. 2547) พบว่า มีจำนวนผู้เลี้ยงนกกระทาจอกเทศทั้งสิ้นรวมนกกระทาจอกเทศ 735 ตัว

ผลการศึกษาระดับศักยภาพ ของผู้ประกอบการเจ้าของฟาร์ม ทางการตลาดของนกกระทาจอกเทศและผลิตภัณฑ์จากนกกระทาจอกเทศ ในภาคเหนือของประเทศไทยโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และพบว่าด้านการผลิต และด้านผลิตภัณฑ์มีระดับศักยภาพโดยรวมอยู่ในระดับค่อนข้างสูง และด้านการตลาดมีระดับศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนศักยภาพของผู้ประกอบการธุรกิจโดยรวมอยู่ในระดับค่อนข้างสูง ส่วนรายค้านั้นด้านการผลิตและด้านผลิตภัณฑ์มีระดับศักยภาพอยู่ในระดับค่อนข้างสูง และด้านการตลาดมีระดับศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง

ระดับศักยภาพของผู้ประกอบการธุรกิจ ในทางการตลาดของนกกระทาจอกเทศและผลิตภัณฑ์จากนกกระทาจอกเทศในรายค้านั้นทั้งด้านการผลิต ด้านผลิตภัณฑ์ และด้านการตลาดโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

จากการสอบถามผู้บริโภครวมไปทั้งหมดที่มาจากสาขาอาชีพต่าง ๆ จาก 3 จังหวัด ภาคเหนือตอนบน จำนวน 400 ราย พบว่า เป็นเพศหญิง ร้อยละ 43.75 และเพศชายร้อยละ 56.25 กลุ่มตัวอย่างมีอายุ 15 - 25 ปี ร้อยละ 20.25 อายุ 26- 35 ปี ร้อยละ 35.25 อายุ 36 - 45 ปี ร้อยละ 27.75 และอายุ 46 - 55 ปี ร้อยละ 16.75 สำเร็จระดับการศึกษาปริญญาตรี ร้อยละ 46.75 ระดับอนุปริญญา/ปวส. ร้อยละ 31.25 ระดับประถมศึกษา/มัธยมศึกษา/ปวช. ร้อยละ 11.25 ระดับสูงกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 10.75 มีรายได้ 5,001 - 10,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 53.75 รายได้ 15,001 - 20,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 21.25 รายได้ 10,001 - 15,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 15.75 รายได้ 20,001 ขึ้นไป ร้อยละ 6.25 และ รายได้ต่ำกว่า 5,000 ต่อเดือน ร้อยละ 3.00 มีอาชีพรับจ้าง ร้อยละ 37.00 มีอาชีพธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 32.00 ข้าราชการ ร้อยละ 22.50 อาชีพเกษตรกรกรรม ร้อยละ 8.50 กลุ่มตัวอย่างเกือบทั้งหมดรู้จักนกกระจอกเทศ ร้อยละ 98.25 เกินกว่าครึ่งของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบว่าแหล่งข้อมูลที่ทำให้รู้จักนกกระจอกเทศ ได้แก่ สื่อโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือ สารคดี ร้อยละ 60.50 จากเพื่อนหรือคนรู้จัก ร้อยละ 15.50 จากฟาร์ม ร้อยละ 11.50 และจากร้านอาหาร จำนวน 10.75 ไม่รู้จักมีเพียง 7 ราย เท่านั้น ด้านการเคยใช้ผลิตภัณฑ์จากนก กระจอกเทศนั้น ครึ่งหนึ่งไม่เคยใช้ผลิตภัณฑ์จากนกกระจอกเทศ ร้อยละ 50.25 เคยใช้ ร้อยละ 49.75 และรูปแบบการเคยใช้ผลิตภัณฑ์นกกระจอกเทศ ได้แก่ จากการบริโภค ร้อยละ 29.75 เคยใช้ผลิตภัณฑ์จากหนังนกกระจอกเทศ ร้อยละ 19.25 ไม่เคยใช้ ร้อยละ 50.25

ผลการสำรวจความคิดเห็นในระดับศักยภาพของผู้บริโภคทั่วไป ในทางการตลาดของนกกระจอกเทศและผลิตภัณฑ์จากนกกระจอกเทศ พบว่าโดยรวมมีระดับศักยภาพระดับปานกลาง การทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 ผู้บริโภคที่มีเพศต่างกันมีระดับศักยภาพในการบริโภคผลิตภัณฑ์นกกระจอกเทศแตกต่างกัน ผลการทดสอบสมมติฐานยอมรับสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 2 ผู้บริโภคที่มีอายุต่างกันมีระดับศักยภาพในการบริโภคบริโภคผลิตภัณฑ์นกกระจอกเทศแตกต่างกัน ผลการทดสอบสมมติฐานยอมรับสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 3 ผู้บริโภคที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีระดับศักยภาพในการบริโภคผลิตภัณฑ์นกกระจอกเทศแตกต่างกัน ผลการทดสอบสมมติฐานยอมรับสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 4 ผู้บริโภคที่มีอาชีพต่างกันมีระดับศักยภาพในการบริโภคผลิตภัณฑ์นกกระจอกเทศแตกต่างกัน ผลการทดสอบสมมติฐานปฏิเสธสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 5 ผู้บริโภคที่มีรายได้ต่างกันมีระดับศักยภาพในการบริโภคผลิตภัณฑ์นกกระจอกเทศแตกต่างกัน ผลการทดสอบสมมติฐานยอมรับสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 6 ผู้บริโภคที่รู้จักนกกระจอกเทศจากแหล่งที่ต่างกัน มีระดับศักยภาพในการบริโภคผลิตภัณฑ์นกกระจอกเทศแตกต่างกัน ผลการทดสอบสมมติฐานยอมรับสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 7 ผู้บริโภค ที่เคยใช้รูปแบบผลิตภัณฑ์นกกระจอกเทศที่ต่างกัน มีระดับศักยภาพในการบริโภคผลิตภัณฑ์นกกระจอกเทศแตกต่างกัน ผลการทดสอบสมมติฐาน ยอมรับสมมติฐาน

เนื่องจากการทำงานวิจัยในครั้งนี้ได้ตรงกับช่วง การระบาดของไข้หวัดนกทั่วประเทศไทย ซึ่งได้ส่งผลกระทบต่อตรง ถึงฟาร์มนกกระจอกเทศด้วย เพราะนกกระจอกเทศถือเป็นสัตว์ปีก สามารถจะติดเชื้อไข้หวัดนกได้เหมือนกัน จึงถูกทางหน่วยราชการ ก่อนข้างจะคุมเข้มเรื่องการเลี้ยง การส่งออก การนำเข้า การเคลื่อนย้าย จึงส่งผลให้กิจการทางด้านต่าง ๆ ของนกกระจอกเทศได้หยุดชะงักลง ในช่วง ปี 2545 – 2547 และส่วนใหญ่ฟาร์มแต่ละฟาร์มจะทำการในลักษณะฟาร์มปิด ซึ่งการประชาสัมพันธ์ หรือการให้ข้อมูลต่าง ๆ ก็มีน้อยลง และจำนวนของนกกระจอกเทศก็ลดลงไปด้วย เนื่องจากการห้ามการนำเข้า และการจะเริ่มเลี้ยงก็จะต้องขอใบอนุญาตจากหน่วยราชการ ซึ่งมีขั้นตอนที่ยุ่งยากมาก จึงทำให้เกิดผู้เลี้ยงรายใหม่ ๆ น้อยลง ซึ่งไข้หวัดนกก็อาจเป็นสาเหตุที่ส่งผลต่อศักยภาพทางการตลาดของนกกระจอกเทศ และผลิตภัณฑ์จากนกกระจอกเทศ ให้ชะงักดาวน์ลง แนวโน้มอยู่ในช่วงปานกลาง

5.2 ข้อเสนอแนะ

5.2.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

5.2.1.1 ควรมีการพัฒนาพื้นฐานนกกระจอกเทศ ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของประเทศไทย เพื่อใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ และลดการนำเข้าพันธุ์จากต่างประเทศ โดยดำเนินงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวง วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สถานศึกษาต่าง ๆ รวมทั้งภาคเอกชน

5.2.1.2 การผลิตและแปรรูปผลิตภัณฑ์ เพื่อผลิตเนื้อมนกระจอกเทศ และแปรรูปโดยเน้นเพื่อการส่งออกและบริโภคภายในประเทศ และก่อให้เกิดธุรกิจที่เกี่ยวข้อง การสร้างงาน

5.2.1.3 ควรมีการส่งเสริม และพัฒนามาตรฐานคุณภาพสินค้า เป็นการผลิตสินค้าให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดโลก และอยู่ในกฎระเบียบต่าง ๆ หรือปลอดภัยสารตกค้าง (food safety) ซึ่งจะทำให้มีขีดความสามารถในการแข่งขันในตลาดโลก โดยดำเนินงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ

5.2.1.4 ควรมีการพัฒนาอุตสาหกรรมแบบครบวงจร และอุดหนุนอุตสาหกรรมขนาดกลาง และขนาดย่อมอย่างเป็นระบบให้มากยิ่งขึ้น

5.2.1.5 ควรส่งเสริมให้มีการฉีดวัคซีน และกระจายวัคซีนอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง รัฐบาลควร ควบคุมสถานการณ์การแพร่ระบาดของไข้หวัดนก ที่ส่งผลกระทบต่ออย่างมากต่อสัตว์ปีก โดยเฉพาะ การส่งออกหนัง และเนื้อมนกระจอกเทศไปยังต่างประเทศ

5.2.1.6 ควรช่วยเหลือทางด้านการตลาดทั้งในและนอกประเทศ เนื่องจาก นกกระจอกเทศจะเป็นสัตว์เศรษฐกิจที่นำรายได้เข้าประเทศ เป็นจำนวนมาก

5.2.1.7 รัฐบาลควรช่วยเหลือด้านเทคโนโลยี เพื่อรองรับเรื่องการแปรรูปจาก หนัง ขน ไข่และ มูล จากนกกระจอกเทศ เนื่องจากที่ผ่านมาประสิทธิภาพการฟอกหนังนกกระจอกเทศ ของประเทศไทย ยังอยู่ในระดับต่ำ ต้องส่งออกไปฟอกหนังยังต่างประเทศ

5.2.1.8 รัฐบาลควรหาทางแก้ไขในเรื่องการระบาดของไข้หวัดนกให้ชัดเจนและ จริงจัง ไม่ว่าจะ เป็นเรื่องการฉีดวัคซีน หรือการควบคุมการกระจายของโรคระบาด

5.2.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

5.2.2.1 หน่วยงานที่รับผิดชอบทั้งภาครัฐองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรช่วยเหลือ ผู้ประกอบการ ในด้านการประชาสัมพันธ์คุณภาพของผลิตภัณฑ์นกกระจอกเทศให้มากขึ้น เพื่อให้ ประชาชนรู้จักนกกระจอกเทศและหันมาบริโภคเนื้อมนกระจอกเทศมากขึ้นกว่านี้

5.2.2.2 ควรส่งเสริมให้เกษตรกรรายย่อยได้มีโอกาสเลี้ยงนกกระจอกเทศ ด้วยการ ส่งเสริมผู้ประกอบการเจ้าของฟาร์มให้สามารถฟักไข่ได้เอง เกษตรกรก็จะสามารถซื้อลูก นกกระจอกเทศในราคาที่ถูกลง และกระตุ้นให้มีการประกอบการเลี้ยงนกกระจอกเทศกันมากขึ้น เมื่อมีการแข่งขันราคาของเนื้อมนกระจอกเทศก็จะลดลง ประชาชนก็จะมีการสั่งซื้อและมีศักยภาพ ในการบริโภคมากขึ้น

5.2.2.3 ควรส่งเสริมให้ประชาชนบริโภค เนื้อมนกระจอกเทศทดแทนเนื้อวัว เนื่องจากมีคุณค่าทางโภชนาการที่มีคุณภาพ มีไขมันและคอเรสเตอรอลต่ำ

5.2.2.4 ควรส่งเสริมให้มีการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ในฟาร์มนกกระจอกเทศเพื่อ เป็นการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชน และผู้บริโภค ได้รู้จักนกกระจอกเทศมากขึ้น

5.2.2.5 ควรจัดตั้งและรวมตัวเป็นสมาคมผู้เลี้ยงนกกระจอกในระดับจังหวัด หรือ ระดับภาคเพื่อการผลิตและการส่งออก เพราะผู้ประกอบการฟาร์มนกกระจอกเทศส่วนใหญ่ ยังไม่ ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลเท่าที่ควร เจ้าของฟาร์มต้องดำเนินการด้วยตนเองทุกอย่าง

5.2.2.6 ผู้ประกอบการธุรกิจเกี่ยวกับนกกระจอกเทศและหน่วยงานราชการต้องหา แนวทางร่วมกันในการควบคุมและป้องกันโรคระบาดต่าง ๆ ควรประชาสัมพันธ์และให้ข่าวสาร ข้อมูลอย่างต่อเนื่อง

5.2.3 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

5.2.3.1 ควรศึกษาวิจัยในด้านคุณภาพของผลิตภัณฑ์จากนกกะจอกเทศ เปรียบเทียบกับคุณภาพเนื่อนกกระจอกเทศจากต่างประเทศ เนื่องจากโดยทั่วไปผู้บริโภคมักใช้ความรู้สึกเป็นเกณฑ์ตัดสินและคิดว่าเนื่อนกกระจอกเทศในประเทศไทยมีคุณภาพต่ำกว่า เนื่อนกกระจอกเทศจากต่างประเทศ

5.2.3.2 ควรศึกษาตลาดด้านผลิตภัณฑ์อื่น ๆ เช่น ผลิตภัณฑ์จากหนัง นกกะจอกเทศ เช่น กระเป๋า รองเท้า เข็มขัด ฯลฯ เนื่องจากหนังนกกะจอกเทศ เป็นหนังที่มีคุณภาพ แต่ประสบปัญหาด้านเทคโนโลยีในการฟอกหนังภายในประเทศ ยังมีคุณภาพไม่ดีพอ

5.2.3.3 ควรศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (participatory action Research) เพื่อพัฒนาการเลี้ยงนกกะจอกเทศการสร้างผู้ฝึกไขนกกะจอกเทศเพื่อเป็นประโยชน์สำหรับเกษตรกร ผู้เลี้ยงนกกะจอกเทศ